

PIJLERS VOOR VEILIGHEID

Een definitieve oplossing voor veiligheid op school is er niet. Wel is duidelijk dat er een nauwe samenhang is met het soort onderwijs dat een school biedt, de gemeenschap die zij wil zijn en de manier waarop zij omgaat met de buitenwereld.

Minister Van der Hoeven heeft ruim 90 miljoen euro uitgetrokken voor het veiligheidsbeleid op school en binnenkort worden 700 docenten opgeleid als coaches tegen agressie. Toch voelen docenten en leerlingen zich redelijk veilig op school. Terecht of onterecht? Wie nadenkt over veiligheid beseft al snel dat veiligheid niet in de eerste plaats te koop is met geld en fysieke maatregelen. De pijlers van veiligheid zijn eerder te vinden in fundamentele zaken als aantrekkelijk onderwijs, een prettig schoolklimaat, onderlinge betrokkenheid en samenwerking met de buitenwereld. Scholen zijn goed in staat zelf te onderzoeken waar ze hoog scoren en waar verbetering mogelijk is.

Aantrekkelijk onderwijs

Leerlingen die er zin in hebben om naar school te gaan en zich daar thuis voelen, haken minder snel af. Ze nemen een voorbeeld aan hun leraren, wanneer ze merken dat dezen gemotiveerd en in hen geïnteresseerd zijn. Wanneer de school een verbinding kan leggen tussen onderwijs, beroep en buitenschools leren, motiveert dat leerlingen extra.

Voor sommige scholen kan de stap naar aantrekkelijk onderwijs betekenen dat ze moeten overschakelen op een hele andere vorm van leren. Een vorm van onderwijs die recht doet aan de veranderende samenleving, het rooster, het gebouw, leerstof en toetsen. Dat vraagt om een fundamenteel herontwerp van de school. In zo'n school staat kennisoverdracht niet meer centraal en is de docent niet langer alleen verantwoordelijk voor het leerproces van de leerling. Leerlingen en docenten vormen samen een team dat aan een gemeenschappelijke opdracht werkt.

Schoolklimaat

Leerlingen die zich in sociaal-emotioneel opzicht vrijuit kunnen ontwikkelen, weten zich gezien en presteren daardoor ook beter. Docenten die zich betrokken voelen bij de ontwikkeling van leerlingen, gemotiveerd zijn en de vaardigheden bezitten om problemen te signaleren en tijdig te verwijzen, vormen de echte basis van een school. Daarnaast geven expliciete omgangsregels duidelijkheid en veiligheid. Desalniettemin zoeken leerlingen ook op school soms grenzen op: experimenteren hoort nu eenmaal bij hun leeftijd. Scholen staan daarom voor de taak om te reageren op grensoverschrijdingen en conflicten. Een school die wil bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen focust niet op straf, maar op een manier die leerlingen enerzijds de grens aangeeft en anderzijds ondersteunt om de geleden schade te herstellen en een les te trekken uit het conflict.

Fysieke maatregelen

Docenten die te maken krijgen met agressie van leerlingen of ouders, ten onrechte worden aangeklaagd voor seksuele intimidatie of ondanks veel inspanningen een leerling toch zien afglijden, hebben veiligheid nodig op school. Die kan bestaan uit preventieve en curatieve procedures, maar ook in verlichte ruimten, camera's, schooldeur op slot enz. Sommige scholen kunnen het zich permitteren een dure bewakingsdienst in te huren, andere scholen zullen moeten beslissen tijdens de schooluren de deuren te sluiten of het gebouw transparanter te maken. De meeste

scholen willen liever niet toe naar een situatie dat de politie regelmatig de kluisjes moet komen onderzoeken op wapens. Maar als dit de veiligheid van leerlingen en docenten bevordert en geweld voorkomt, valt er in bepaalde situaties wellicht iets voor deze maatregel te zeggen.

Verbinding interne en externe zorg

Een sluitend en goed functionerend netwerk van externe partners op het gebied van jeugdhulpverlening, time-outvoorzieningen, leerplicht en justitie biedt redelijke goede mogelijkheden om zorgleerlingen eerder te signaleren, te diagnosticeren en zo mogelijk te begeleiden. Ondersteuning door specialisten, korte lijnen, goede onderlinge samenwerking en kennis van elkaars culturen en taken, kunnen ervoor zorgen dat de school zich niet langer vergaarbak van maatschappelijke problemen voelt en kunnen voorkomen dat leerlingen tussen de wal en het schip belanden. Een zorgadviesteam kan de deskundigheid van schoolinterne zorg bevorderen, docenten ondersteunen bij het signaleren en het uitvoeren van handelingsplannen en zicht geven op problematische gezinnen. Bovendien kunnen scholen gemakkelijker gebruik maken van elkaars expertise en probleemleerlingen sneller op een andere locatie plaatsen.

Betrokkenheid op alle niveau's

Op veel scholen voelen docenten zich in de kou gelaten bij het hanteren of corrigeren van overschrijdend gedrag van leerlingen. Ze vinden dat het management zich veilig achter de directiedeuren heeft verscholen en dat er nauwelijks backing is van de schoolleiding wanneer zich problemen voordoen. Daarom dient de discussie over veiligheid op alle niveaus te worden gevoerd en de afspraken door iedereen te worden nageleefd. Het is dus van belang dat het management voorbeeldgedrag vertoont in het afbakenen van grenzen. Daarnaast is het wenselijk de betrokkenheid van de ouders te vergroten. Het 'levensverhaal', de thuissituatie en culturele context verdienen immers een goede verankering in de schoolcultuur en de dagelijkse gang van zaken. Wanneer school en ouders adequaat met elkaar communiceren, kunnen ze onderling afstemmen en samenwerken in het belang van de leerlingen.

Relatie school en omgeving

Jongeren leven en leren in verschillende omgevingen: thuis, in de buurt, in het winkelcentrum, bij de sportvereniging, op de hangplek en op school. Elke omgeving heeft zijn eigen regels en verwachtingspatronen. Omdat de school niet los staat van haar omgeving, is het voor de ontwikkeling van een veiligheidsbeleid van belang met andere partners – onder wie de ouders – de krachten te bundelen. Als er sprake is van een samenhangend aanbod en afspraken, kan er direct en laagdrempelig geholpen worden. De Wet op de Jeugdzorg kan hier de formele basis zijn, maar de werkelijke basis is de gedeelde intenties van alle betrokkenen. Concreet betekent dit, dat een school die op eigen houtje de overlast van 'haar' leerlingen in het nabijgelegen winkelcentrum wil beperken, beter kan samenwerken met de horeca en jongerenwerker om tot een oplossing te komen.

* * *

Misschien is het goed deze pijlers te zien als communicerende vaten. Als er tijdelijk meer van het ene is, bijvoorbeeld een goed zorgadviesteam, kan de school het zich permitteren wat minder van het andere te hebben, bijvoorbeeld kluisjescontrole. Tezamen bieden de pijlers een kader dat risico's minimaliseert en meer ruimte geeft aan kansen op herstel.

Werken aan veiligheidspijlers komt alle leerlingen ten goede. Juist voor probleemloze, gemotiveerde leerlingen is het een weldaad om te leven in een schoolgemeenschap die aantrekkelijk onderwijs biedt, waar leraren echt aandacht voor hen hebben en waar ouders welkom zijn en stem hebben.

KPC Groep kan scholen ondersteuning bieden bij het opzetten van een veiligheidsbeleid. Contactpersoon: i.spee@kpcgroep.nl

Checklist veiligheid

Pijler 1 De school biedt aantrekkelijk onderwijs

- # Docenten zijn gemotiveerd voor hun werk.
- # Docenten laten leerlingen merken dat ze belangstelling hebben voor hen.
- # De leerlingen dragen ook zelf verantwoordelijkheid voor hun leerproces en hebben daar keuzes in.
- # Er zijn minder ordeproblemen omdat leerlingen en docenten solidair zijn in hun gemeenschappelijke opdracht.
- # De buitenwereld heeft een grote plek in het leren op school.

Pijler 2 De school heeft een prettig klimaat

- # Er is ruimte voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.
- # Leerlingen weten zich gezien en presteren daardoor ook beter.
- # Docenten bezitten de vaardigheden om problemen te signaleren en tijdig te verwijzen.
- # De omgangsregels zijn expliciet en duidelijk.
- # De school reageert op grensoverschrijdingen en conflicten.
- # De school geeft leerlingen niet alleen grenzen aan, maar biedt hen ook de gelegenheid de geleden schade te herstellen en te leren van het conflict.

Pijler 3 Fysieke maatregelen

- # Docenten zijn op de hoogte van duidelijke procedures bij agressie van leerlingen, en klachten rond seksuele intimidatie.
- # Er worden beslissingen genomen over de noodzaak van zaken als verlichting in ruimten, camera's of het inhuren een bewakingsdienst.
- # Het gebouw is transparant.
- # Is de deur op slot of weten we wie er in en uit gaat?
- # Is het nodig dat de politie de kluisjes komt onderzoeken op wapens?

Pijler 4 Interne en externe zorg vinden elkaar

- # Er is een sluitend en effectief netwerk van externe partners op het gebied van jeugdhulpverlening, time-outvoorzieningen, leerplicht en justitie.
- # Risicoleerlingen worden vroeg ontdekt en zo mogelijk begeleid.
- # De school heeft korte lijnen naar specialisten en kent hun cultuur en hun mogelijkheden.
- # De specialisten zijn op de hoogte van de cultuur en de mogelijkheden van de school.
- # Een zorgadviesteam ondersteunt docenten bij het signaleren van problemen en het uitvoeren van handelingsplannen.
- # Het zorgadviesteam deelt relevante kennis over problematische gezinnen.
- # Collegascholen en locaties maken gebruik van elkaars expertise en bieden onderling plek voor probleemleerlingen op een andere locatie.

Pijler 5 Iedereen is betrokken

- # Docenten corrigeren overschrijdend gedrag van leerlingen.
- # De schoolleiding laat daarbij docenten niet in de kou staan.
- # De schoolleiding geeft het voorbeeld bij het afbakenen van grenzen.
- # De school en de ouders communiceren adequaat en werken samen.
- # De thuissituatie en de culturele context van leerlingen zijn verankerd in de schoolcultuur en de dagelijkse gang van zaken.
- # Er ligt een draaiboek klaar in geval van calamiteiten.

Pijler 6 De school heeft een relatie met de omgeving

De school bundelt de krachten met het thuisfront, de buurt, de winkeliers en de sportvereniging.

Overlast van leerlingen buiten school wordt niet op eigen houtje aangepakt, maar samen met winkeliers, horeca en jongerenwerker.